

**REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM**

Justiits- ja Digiministeerium
Siseministeerium

Meie: (kuupäev digiallkirjas) nr 7.2-2/416

**Arvamuse küsimine karistusseadustiku
§ 266 lõike 2 ja selle rakendamise kohta**

Austatud minister

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium palub Justiits- ja Digiministeeriumi ning Siseministeeriumi arvamust karistusseadustiku § 266 lõike 2 ja selle rakendamise kohta.

Karistusseadustiku § 266 lõikes 2 on sätestatud raskendavad asjaolud, mille puhul on ette nähtud rangem karistus valdaja tahte vastaselt hoonesse, ruumi, sõidukisse või piirdega alale ebaseadusliku tungimise või valdaja poolt esitatud sealt lahkumise nõude ebaseadusliku täitmata jätmise eest. Nendeks asjaoludeks on see, kui tegu:

- 1) on pandud toime elamiseks kasutatavasse ruumi tungimisega;
- 2) on pandud toime vägivallaga;
- 3) on tungitud diplomaatilise puutumatusega maa-alale, hoonesse, ruumi või
- 4) on pandud toime maa-ala, hoone või ruumi hõivamise või korrapärase tegevuse takistamise eesmärgil.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 32 lõigete 1 ja 2 kohaselt võib teise isiku omandis oleva maatükil viibida üksnes omaniku loal, kui omanik on maatüki piiranud või tähistanud viisil, millest ilmneb tahe piirata võõraste viibimist maatükil või kui tahe piirata viibimist ilmneb muudest asjaoludest. Varem oli analoogne säte AÕSs ja selle kohta on Riigikohus leidnud, et maaomanik võib põhimõtteliselt otsustada, kes ja mis tingimustel võivad tema maad kasutada, vähemalt kui kinnisasi on tähistatud¹.

Hooned, ruumid või maa-alad, kus peetakse loomi, on reeglina piirdega või tähistatud viisil, millest nähtub loomapidaja tahe piirata kõrvaliste isikute sisenemist.

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poole on pöördunud Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda seoses loomapidajate tõhusama kaitse vajadusega nende tahte vastaselt hoonesse, ruumi või piirdega või tähistatud alale, kus peetakse loomi, ebaseadusliku tungimise või valdaja poolt esitatud sealt lahkumise nõude ebaseadusliku täitmata jätmise eest. 27. mail k.a toimus Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja

¹ Kohtuasi [3-2-1-44-11](#), punkt 17

algatusel samateemaline ümarlaud, millel osalesid ka Justiits- ja Digiministeeriumi ning Siseministeeriumi esindaja.

Viimastel aastatel on sagenenud olukorrad, kus erinevatel eesmärkidel² on tungitud valdaja tahte vastaselt hoonesse, ruumi või piirdega või tähistatud alale, kus peetakse loomi.

Mõnedel sellistel juhtudel on kutsutud olukorda lahendama politsei, kes on alustanud ka vääртеomenetluse, kuid Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale ning Põllumajandus- ja Toiduametile teadaolevalt ei ole kedagi selle teo toimepanemise eest karistatud. Vääртеomenetluse seadustikku arvestades³ võib Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi arvates selle põhjuseks olla asjaolu, et tegu on kohtuvälise menetleja veendumuse kohaselt vähetähtis ja vääртеomenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi.

Esmapilgul võib kohtuvälise menetleja selline veendumus tunduda õigustatuna, sest reeglina selle vääртеo toimepanemisega ei ole tekitatud otsest silmaga nähtavat kahju või see kahju ei ole märkimisväärne. Vääртеomenetlus on samas aga ressursikulukas tegevus, mille jätkamine sellistel asjaoludel võib tunduda mitteotstarbekas.

Sellisel vääртеol on aga kaks negatiivset ja ajas edaspidi kasvavat mõju.

Esmalt julgustab karistuse tagajärje puudumine vääртеo toimepanijaid oma tegevust kordama ja ka teisi isikuid seda tegema.

Teiseks kaasneb selle vääртеoga oluline oht eelkõige otseselt selle loomapidaja olulise väärtusega varalisele hüvele, kelle valdusesse omavoliliselt tungiti. Nimelt on piisavalt tõenäoline, et omavoliline sissetungija rikub valdusesse sisenemisega ettevõtte bioturvalisuse meetmeid (näiteks võib üheks meetmeks olla jalanõude ja riiete vahetamine sisenemisel), mida ettevõtja oma loomade tervise ja elu kaitseks rakendab. Meetmete eiramise tagajärjeks võib sissetungija tuua loomade pidamiseks kasutatavasse hoonesse, ruumi või alale loomataudi põhjustava viiruse.

Seega selle vääртеoga tekitatakse suure tõenäosusega esialgu märkamatuks jääv kahju loomapidaja edasisele majandustegevusele (olulise väärtusega varalisele hüvele), aga seeläbi ka laiemalt Eesti majandusele ja toidujulgeolekule⁴. Selle olulise ohu realiseerumine loomapidaja suhtes, kelle valdusesse omavoliliselt tungiti, sõltub mitmest asjaolust. Näiteks Eesti loomataudialasest olukorrast (kas Eestis levib parajasti mõni loomataud, kui nakkav see on ja kui ulatuslikult on see juba levinud), kas enne sissetungimist on omavoliline sissetungija kokku puutunud ka teiste loomadega, kes on loomataudi suhtes vastuvõtlikud või kelle kaudu loomataud võib levida (teise loomapidaja loomad, lemmikloomad), kas ta on käinud kohtades, mille kaudu loomataud võib levida (näiteks teise loomapidaja ettevõttes, metsas või välisriigis vähem kui 48 tundi tagasi) ning võimaliku loomataudi peiteajast.

Arvestades Eesti loomataudialast olukorda (näiteks praegu esinevad Eestis sigade Aafrika katk, linnugriip) on tõenäosus loomataudi levitamiseks väga suur.

² oma veendumuste väljendamiseks, filmimiseks, uudishimust

³<https://www.riigiteataja.ee/et/akt/105072025019#:~:text=%C2%A7%2030.%20V%C3%A4%C3%A4rteomenetluse,menetluse%20mittealustamise%20tingimused%3B>

⁴ Loomataudidel ja nende tõrje meetmetel võivad olla laastavad tagajärjed üksikutele loomadele, loomapopulatsioonidele, loomapidajatele ja majandusele. (punktid 1-3) <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj/est#:~:text=Loomataudidel%20ja%20nende%20t%C3%B5rje%20meetmetel%20v%C3%B5ivad%20olla%20laastavad%20tagaj%C3%A4rjed%20%C3%BCksikutele%20loomadele%2C%20loomapopulatsioonidele%2C%20loomapidajatele%20ja%20majandusele>

Lisaks sellele loomapidajale, kelle valdusesse omavoliliselt tungiti, mõjutab loomataud ka teisi temaga seotud või naabruses asuvaid ettevõtjaid. Muu hulgas näiteks neid, kellele ta oma loomi või nende toodetud saadusi müüb. Loomataudi nakatumise korral tuleb lisaks loomadele ka haigustekitajatega saastunud või saastumiskahtlased saadused ja nendega kokku puutunud saadused loomataudi leviku tõkestamiseks hävitada ning haigustekitajatega kokkupuutunud vahendid puhastada.

Seejuures on oluline märkida, et Euroopa Liit on pidanud põhjendatuks hüvitada loomatauditõrjega seoses tekkinud kahjusid üksnes aluslepingu I lisas loetletud loomakasvatussaaduste esmatootjatele ning põllumajandustooteid töötlevate ja turustavate ettevõtjate puhul loetakse selliste haiguste mõju nende äritegevusele tavaliseks äririskiks. Mõne loomataudi puhul tuleb aga hukata ka nakatunud loomadega põllumajandusettevõtte naabruses või kindlaksmääratud raadiuses asuvate põllumajandusettevõtete loomad⁵.

Eespool mainitud tõsiseid negatiivseid tagajärgi loomapidajale, temaga seotud ettevõtjale ja seekaudu ka laiemale avalikkusele on vaja vältida.

Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaselt on Euroopa Liidu üks eesmärgi kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase.

Seega on nii Euroopa Liidu kui tema liikmesriikide ülesanne erinevate meetmete abil igati kaasa aidata sellele, et vähendada või vältida sellise käitumise esinemist, mis tõenäoliselt mõjutavad negatiivselt põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa elatustaset. Kõnealusel juhul on selleks negatiivse mõjuga käitumiseks loomataudide levitamine omavolilise sissetungimise kaudu loomapidaja valduses olevasse loomade pidamiseks kasutatavasse hoonesse, ruumi või piirdega või tähistatud alale.

Loomapidajate puhul on tegemist põllumajanduse esmatootjatega. Põllumajanduse esmatootjad on põllumajandusega tegelevast rahvastikuosast tavapärastelt kõige enam haavatavad ja neil on kõige vähem võimalusi erinevate negatiivsete mõjudega toime tulla ilma, et see otseselt mõjutaks negatiivselt nende majanduslikku elujõulisust. Loomataudidest põhjustatud kahju paneb põllumajanduse esmatootjast ettevõtja sissetulekud surve alla, mille tulemuseks võib olla ressursside ümberpaigutamine ning isegi seni elujõuliste ja konkurentsivõimeliste ettevõtjate loomapidamisega seotud ettevõtlusest lahkumiseni. Eriti suur on surve väiketootjatele, kellel ei ole piisavalt raha, et teha investeeringuid uutesse loomadesse ja vajalikesse sisenditesse, nagu näiteks sööt, siis kui nende toodetu eest loomataudi tõttu tasu ei laeku, vaid pigem kaasnevad täiendavad kulud.

Põllumajanduse esmatootja majanduslik elujõulisus on aga nii toidutarneahela toimimise kui ka toidujulgeoleku tagamiseks elulise tähtsusega.

Toidu tootmine ning toidujulgeolek on meie kõigi ühine prioriteet. Viimaste aastate kriiside valguses on senisest veelgi olulisem, et oleks loodud kõik tingimused, sh rakendatud ennetavad meetmed selleks, et toidu tootmine saaks võimalikult tavapärastelt toimida ja ka kriisiolukordades häireteta jätkuda.

Ka Euroopa Liidu loomatervise määrus kinnitab oma preambuli kahes esimeses punktis, et loomataudidel ja nende tõrje meetmetel võivad olla laastavad tagajärjed üksikutele loomadele, loomapopulatsioonidele, loomapidajatele ja majandusele ning hiljutised kogemused on

⁵ vaata näiteks Euroopa Kohtu otsust liidetud asjades nr [C-96/03](#) ja [C-97/03](#) suu- ja sõrataudi puhul rakendatavate meetmete kohta

näidanud, et loomataudidel võib olla märkimisväärne mõju ka rahvatervisele ja toiduohutusele⁶.

Bioturvalisus on üks olulisemaid ennetusvahendeid, mida saavad kasutada ettevõtjad ja teised loomadega töötavad inimesed, et takistada loomataudide sissetoomist loomapopulatsiooni, nende arenemist loomapopulatsioonis ja levimist loomapopulatsioonist välja⁷.

Kuigi loomataudid võivad edasi kanduda ka vee ja õhu kaudu ning selliste siirutajate kaudu nagu putukad, või kunstliku seemendamise, munarakkude annetamise või embrüo siirdamise puhul kasutatava sperma, munarakkude ja embrüote kaudu, samuti võivad haigustekitajad sisalduda ka toidus või muudes loomsetes saadustes, nagu nahk, karusnahk, suled, sarved ja muu loomakehast saadud materjal ning lisaks võivad haigustekitajaid levida mitmesuguste teiste objektide kaudu, näiteks veovahendite, seadmete, sööda, heina ja põhu kaudu, siis kõige paremini kontrollitav ning kõige tõenäolisem otsene loomataudi edasi kandumise viis on vahetu kontakt loomade vahel või loomade ja inimeste vahel⁸.

Viimase tõttu ongi eriti oluline viia kõik kontaktid peetavate loomade ja inimeste vahel miinimumini ning reageerida asjaomastele ebaseaduslikele valdusesse tungimistele.

Bioturvalisuse tagamiseks on kehtestatud bioohutusnõuded (bioturvameetmed)⁹. Kõige üldisema loomatervise määruse (määruse (EL) 2016/429, preambula lõige 4) kohaselt kehtestatakse loomatervise eeskirjad muu hulgas selleks, et vältida nakkushaiguste levikut võimalikult suures ulatuses, tagada loomatervise praeguse olukorra säilimist liidus ja seejärel toetada selle olukorra paranemist. Hoolsalt loomapidajalt eeldatakse bioturvameetmete täitmist.

Nakkushaiguste, milleks on ka loomataudid, kohta olemasolevate teadmiste kohaselt ei ole võimalik kindlaks teha konkreetset nakatumise põhjust ehk milline tegevus või allikas konkreetsetl põhjustas nakatumise loomataudi. Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) on oma korduvates uuringutes välja toonud, et näiteks sigade Aafrika katku levik loomapidamisettevõtetele on põhjustatud bioturvalisuse nõuete mittepiisava täitmise tõttu, kusjuures kõige tavalisemaks viiruse levikuteeks on saastunud sõidukid ja muud veovahendid, mis eiravad loomapidamisettevõtte territooriumil puhta ja musta tsooni olemasolu, saastunud seadmed ja pinnad (sh näiteks saastunud pinnasega jalanõud).

Ettevõtja, kes on oma tavapärasest hoolsuskohustust täites täitnud bioturvalisuse nõudeid, vähendab seeläbi muu hulgas finantskoormust, mis lasub kogukondadel loomataudidega seotud kahju hüvitamiseks antava põllumajandusabi tõttu¹⁰. Nagu eespool märgitud,

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj/est#:~:text=Loomataudidel%20ja%20nende%20t%C3%B5rje%20meetmetel%20v%C3%B5ivad%20olla%20laastavad%20tagaj%C3%A4rjed%20%C3%BCksikutele%20loomadele%2C%20loomapopulatsioonidele%2C%20loomapidajatele%20ja%20majandusele>

⁷ [https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj/est#:~:text=\(43\).jaoks%20positiivseks%20stiimuliks](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj/est#:~:text=(43).jaoks%20positiivseks%20stiimuliks), punkt 43

⁸ Samas, punkt 42

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.03.2016, lk 1–208) artiklis 10. Lisanduvad loomataudi põhised bioturvamenetlused, nagu näiteks sigade Aafrika katku puhul komisjoni rakendusmääruse (EL) 2023/594, millega kehtestatakse sigade Aafrika katku tõrje erimeetmed ja tunnistatakse kehtetuks rakendusmäärus (EL) 2021/605 (ELT L 79, 17.03.2023, lk 65–150), III lisa, maaeluministri 19. mai 2022. a määrus nr 27 „Sigade Aafrika katku ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed“.

¹⁰ kohtujuristi arvamus liidetud kohtuasjas C-52/25 ja C-53/25, punkt 25, kättesaadav veebis <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:62025CC0052#:~:text=et%20v%C3%A4hendada%20finantskoormust%2C%20>

komisjoni määruse (EL) nr 2022/2472¹¹ kohaselt võib põllumajanduse esmatootjale loomataudide¹² ennetamise, tõrje ja likvideerimise kulusid katta ning loomataudide või tekitatud kahju korvamiseks kulusid hüvitada.

Seetõttu omavoliline sissetungija vastupidiselt, hoopis suurendab kogukondade finantskoormust, levitades oma tegevusega loomataude.

Kuna loomataudidel võib lisaks loomatervisele olla märkimisväärne mõju ka rahvatervisele, siis tuleb õigusnormide rakendamisel kohaldada ettevaatuspõhimõtet ja mitte oodata loomataudi tegelikku avaldumist ja selle tõsidust¹³.

Euroopa Liidu õiguses ja Euroopa Kohtu praktikas rõhutatakse, et õigusnormidega ette nähtud karistusmeetmed ei tohi minna kaugemale sellest, mis on asjaomaste õigusnormidega õiguspäraselt taotletavate eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik, kusjuures juhul, kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet, ja põhjustatavad ebameeldivused ei tohi olla taotletud eesmärkide suhtes ebaproportsionaalsed, samuti tuleb selleks et hinnata, kas konkreetne karistus on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas, võtta arvesse eelkõige selle rikkumise laadi ja raskusastet, mida karistusega soovitakse ära hoida.¹⁴

Eespool toodut arvestades on hoonesse, ruumi või piirdega või tähistatud alale ebaseaduslik tungimine, loomataudi levitamine ja seeläbi loomapidajale kahju tekkimine piisava tõenäosusega ette nähtav¹⁵ või eeldatav¹⁶ ja seda ei saa teaduslike teadmiste praeguses seisus kuidagi välistada¹⁷. Karistusseadustiku § 266 lõike 2 punkti 4 rakendamist selle teo eest võib pidada aga igati sobivaks ja vajalikuks ning proportsionaalseks karistuseks.

Palume teie arvamust, kas eespool toodud asjaolusid arvestades on Politsei- ja Piirivalveametil võimalik takistusteta rakendada karistusseadustiku § 266 lõike 2 punktis 4 ette nähtud karistust isiku suhtes, kes sõltuvalt asjaoludest kas oma veendumuste väljendamiseks, filmimiseks, uudishimust või muul eesmärgil on loomapidaja tahte vastaselt hoonesse, ruumi või piirdega või tähistatud alale, kus peetakse loomi, ebaseaduslikult tunginud või valdaja poolt esitatud sealt lahkumise nõude ebaseaduslikult täitmata jätnud.

Näiteks, kas sellist loomapidaja tahte vastast hoonesse, ruumi või piirdega või tähistatud alale, kus peetakse loomi, tungimist oma veendumuste väljendamiseks, filmimiseks, uudishimust või muul eesmärgil on võimalik takistusteta käsitleda selle hoone, ruumi või ala hõivamise või

mis%20lasub%20kogukondadel%20ebasoodsate%20ilmastikutingimustega%20seotud%20kahju%20h%C3%B
Cvitamiseks%20antava%20p%C3%B5llumajandusabi%20t%C3%B5ttu

¹¹ millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks, [EUR-Lex - 02022R2472-20231213 - ET - EUR-Lex](#)

¹² artikli 26 lõike 3 kohaselt: Loomataudide puhul antakse abi seoses nende taudidega, mis on nimetatud määruse (EL) 2016/429 artikli 5 lõikes 1 osutatud loomataudide loetelus, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/690 (²⁶) III lisas esitatud zoonooside loetelus või Maailma Loomatervise Organisatsiooni koostatud maismaaloomade tervise koodeksi loomataudide, nakkuste ja infestatsioonide loetelus.

¹³ näiteks Euroopa Kohtu tõlgendus asjas T-333/10, punktid 78-80, kättesaadav veebis: [EUR-Lex - 62010TJ0333 - ET - EUR-Lex](#)

¹⁴ näiteks Euroopa Kohtu otsus asjas C-443/13 ja selles viidatud kohtulahendid, punktid 39 ja 40, kättesaadav veebis [EUR-Lex - 62013CJ0443 - ET - EUR-Lex](#)

¹⁵ Euroopa Kohtu määrus asjas T-257/07 R, punkt 123, kättesaadav veebis <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:62007TO0257#:~:text=123,%2C%20punkt%C2%A053>

¹⁶ Riigikohtu lahend asjas 3-21-1266/62, punkt 30

¹⁷ Euroopa Kohtu määrus asjas T-257/07 R, punkt 135, kättesaadav veebis <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:62007TO0257#:~:text=135,punktid%C2%A090%E2%80%939393>

seal korrapärase tegevuse takistamisena? Või oleks siiski vajalik karistusseadustiku § 266 lõiget 2 täiendada täiesti uue koosseisuga ning näha ette karistus omavolilise sissetungimise ja lahkumisinõude täitmata jätmise eest juhul, kui see on pandud toime loomapidamisettevõttesse tungimisega?

Palume teie hinnangut, kas teile teadaolevalt vastavad tõele andmed, mille kohaselt ei ole seni ühtegi isikut karistatud loomapidaja tahte vastaselt hoonesse, ruumi või piirdega või tähistatud alale, kus peetakse loomi, tungimise eest?

Kui vastus viimasele küsimusele on jaatav, siis palume teie arvamust, kas selle põhjuseks võib olla asjaolu, et see väärtegu on kohtuvälise menetleja veendumuse kohaselt vähetähtis ja vääртеomenetluse jätkamiseks puudub tema arvates avalik menetlushuvi? Kas kirjas eespool toodud põhjendused on teie arvates piisavad, et selline veendumus muutuks või oleks selleks vaja veel mingeid samme astuda ja milliseid? Kui see arvamus ei ole põhjendatud või on selle tinginud muud asjaolud, palume selle kohta samuti teavet.

Vajame teie arvamust ja asjassepuutuvat teavet, et analüüsida, kas olemasolevad seaduste sätted on piisavad selleks, et neid kirjeldatud asjaoludel takistamatult rakendada saaks ja mida on selleks vaja teha või on vaja teha ettepanek seaduse muutmiseks.

Ootame teie arvamust ja teavet 11. septembriks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Hendrik Johannes Terras
Regionaal- ja põllumajandusminister

Ingrid Raidme
625 6163, ingrid.raidme@agri.ee